

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АСТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN

2023
1/8/1

Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi

Bosh muharrir:

I.U.MADJIDOV – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Y.S.ERGASHOV – f-m.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Baliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Nishonova O.J. – f.f.d., prof.

Abdullayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Shirinova R.X. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Kurbonova G.S. – fil.f.d., dots.

Djafarova D.I. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **Z.A.PARDAYEV**

TOSHKENT – 2023

Махкамova Н. Национальный вопрос, как один из аспектов государственности Узбекистана в 20-30-е гг. XX в. (историографический обзор).....	161
Mahmudova X. Moliyaviy savodxonlik va moliyaviy ta'lim dasturlarini amalga oshirishning xalqaro tajribasi	165
Mirzayeva L. Geografiya ta'limida elektron axborot ta'lim vositalaridan foydalanish va ularning huquqiy-nazariy asoslari	169
Moydinova Sh. Kasbga yo'naltirilgan chet til o'qitishda talabalarning o'qish ko'nikma va malakalarini shakllantiruvchi mashqlar kompleksi	173
Muxammadiyeva X. Boshlang'ich sing o'quvchilari o'rtasida ziddiyatlarni yuzaga kelish sabablari	176
Nazarova Sh. Umumta'lim maktablarida kompyuter grafikasiga oid mavzularni o'qitishning muhimligi	180
Narbasheva M. Shaxsning o'z-o'zini namoyon etishi psixologik salomatlik mezoni sifatida	183
Norov T. Navoiy merosida iqtisodiy masalalarning gumanistik talqini	186
Nurolliyev N. Fizikani o'qitish jarayonida talabalarda ilmiy bilish faolligini mustaqil faoliyat turi sifatida o'rganish	190
Ozodov K. Og'ir atletika bo'yicha O'zbekiston chempionati: natija va tahlillar (BO'SM va IBO'SM sportchilari misolida)	194
Ramazanov A. Ilmiy oqilonalikning falsafiy, metodologik jihatlari va uning ahamiyati	198
Rasulov H. Siyosiy madaniyatga asoslangan siyosiy faollik	202
Raximova N. O'quv mashg'ulotlarida bo'lajak o'qituvchilarda mustaqil fikrlash jarayonini takomillashtirishning ijtimoiy psixologik xususiyatlari	205
Raxmanov B. Sinergetik tafakkur va uning markaziy osiyo falsafiy merosini tadqiq etishdagi ahamiyati	208
Raxmonova G. Qism rivojlanishining butunlik rivojlanishiga ta'siri: ma'naviyat va tarkibiy qismlari misolida	212
Rustamov H. Mahalla – fuqarolik jamiyatining noyob tizimi	215
Samadi N. Interactive methods and their effect on teaching and learning process in english language.....	218
Samadov A. Estetik ideal va uning falsafiy qadriyatlar tizimidagi o'rni.....	220
Suvonqulov X. Yoshlarga ta'lim-tarbiya berishda oilaning o'rni	223
Sultonov B. Современные тенденции развития фитнес-технологий и возможности их применения на занятиях физической культуры в средних общеобразовательных школах	225
Suyunov Sh. Yuqori sinf o'quvchilarining milliy-ma'naviy salohiyatini rivojlantirishda oilaviy tarbiya imkoniyatlaridan foydalanish.....	228
Tangirqulov E. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida atrof-muhitni asrash orqali ekologik tarbiya berish mexanizmlari	231
Tashayev L. Globallashuv sharoitida yoshlarda axloqiy identiklikni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	235
Temirov F. Radiatsiyani tabiiy manbalari. Yer radiatsiyasi. Radiobiologik jarayonlar mavzusidagi amaliy darsni «Klaster» usulida o'qitish.....	237
Teshaboyev M. Jamiyat taraqqiyotida ijtimoiy adolatni namoyon bo'lishini o'rganishning nazariy-metodologik asoslari	241
Tillashayxova M. Ta'lim tizimini modernizatsiyalash va sifat darajasini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni	244
Umarov L. Uzlüksiz kasbiy ta'limni modellashtirishning metodologik asosini ishlab chiqishda ijtimoiy-umumgumanitar fanlardan foydalanishda integrativ yondashuv.....	246
Usmonova A. Maktab hamkorlik faoliyatini rivojlantirish maktab imijini shakllantirish mexanizmi sifatida.....	250
Xalmanov D. Elektrotexnika fanlaridan ma'ruza mashg'ulotlarini samarali tashkil etishda pedagogik texnologiyalarni qo'llash	253
Хатамова Р. Социальный портрет героя нашего времени и проблемы поиска модели совершенного человека ...	257
Ходжабаев Ф. Talabalarni obyektga yo'naltirilgan dasturlash tillariga oid kompetentligini rivojlantirishda aralash ta'lim texnologiyasining imkoniyatlari	261
Hodjayeva O. Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbarlarining kasbiy-shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishda buyuk ajdodlarimizning roli.....	265
Xolmurodova N., Olimov T. O'quvchilarni tarbiyalashda oila, mahalla, maktab hamkorligi konsepsiyasi tadqiqi.....	269
Xudayberganov Ya. Verbal agressiyani tadqiq qilishning diniy-psixologik aspektlari	272
Xudoyqulova Sh. Pedagogika oliy ta'lim muassasalari talabalarini tayyorlashda pedagogik diagnostika metodlaridan foydalanish.....	276
Xujanov Z. Inson kapitalini rivojlantirish qambag'allikni qasqartirish omili sifatida	279
Shamuratova B. Ar-Roziy va Ibn Sinoning aqliy va axloqiy tarbiya to'g'risidagi g'oyalari	283
Sharipov A. Yoshlarda irodaviy sifatlarni tarbiyalashda hissiy – emotsional sohaning o'zaro bog'liqligi.....	286
Эргашев Ж. Методология личностно-ориентированного обучения и формирования высокодуховной личности	289
Eshkuvatov J. Ona tili va adabiyot fani o'qituvchilarining kreativligini oshirish orqali dars samaradorligiga erishish	292
Eshonqulov L. Hajviylik fenomenining psixologik, ijtimoiy-madaniy va estetik xususiyati	295
Эшпулатов Ш. Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida loyihaviy faoliyat	298
Yuldashev K. Jamoat xavfsizligi – mamlakat taraqqiyotining asosi.....	301
Yunusova R. Fizika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	305
Yakubov O. Lingvistikada assotsiativ metoddan foydalanishning pedagogik modeli.....	309
Filologiya	
Aminova D. Internet jurnalistika janrlari: nazariy-metodologik tahlil	312
Andaniyozova D. Muvaqqat nomlar – lingvopoetik vosita sifatida.....	316
Axmedova A. Badiiy obraz tasnifida noadabiy va adabiy tipologiya sintezi	319
Ахунов М., G'ulomova B. “Jinoyat”-“Crime” leksemasi ma'nodoshlari va ularning o'ziga xos jihatlari	323
Baxtiyarova F. O'zbek tilining izohli lug'atlaridagi astronomiyaga oid terminlarning semantik tuzilishi va ularning xususiyatlari.....	326
Bozorova E. Qutlibeka Rahimboyeva she'riyatining mavzu ko'lami	329

UDK:324

Xadicha MUXAMMADIYEVA,
TDPU Boshlang'ich ta'lim fakulteti katta o'qituvchisi (PhD)
E-mail: xadicha20182020@gmail.com

Qashqadaryo viloyati PYMO'MM pedagogika fanlari doktori M.J.Shodieva taqrizi asosida

CAUSES OF CONFLICTS AMONG BEGINNING SING STUDENTS

Annotation

Annotation: For this, we believe that it is necessary to develop multilateral cooperation in social support of the student generation, protection of its rights and interests. The formation and development of a student as a person is a complex process, which does not happen by itself, but in interaction with others, under the influence of various factors. This is because conflict situations in early childhood are experienced more acutely than similar situations in adult relationships.

Key words: Student, generation, person, cooperation, motive, conflict, situation, relationship, era.

ПРИЧИНЫ КОНФЛИКТОВ СРЕДИ НАЧИНАЮЩИХ ПЕТЬ СТУДЕНТОВ

Аннотация

В данной статье мы считаем, что для этого необходимо развивать многостороннее сотрудничество в сфере социальной поддержки студенческого поколения, защиты его прав и интересов. Становление и развитие учащегося как личности представляет собой сложный процесс, который происходит не сам по себе, а во взаимодействии с другими, под влиянием различных факторов.

Это связано с тем, что конфликтные ситуации в раннем детстве переживаются острее, чем аналогичные ситуации во взрослых отношениях.

Ключевые слова: Студент, поколение, человек, сотрудничество, мотив, конфликт, ситуация, отношения, эпоха.

BOSHLANG'ICH SING O'QUVCHILARI O'RTASIDA ZIDDIYATLARNI YUZAGA KELISH SABABLARI

Annotatsiya

Mazkur maqolada O'quvchining shaxs sifatida shakllanishi va rivojlanishi murakkab jarayon bo'lib, u o'z-o'zidan emas, balki boshqalar bilan o'zaro munosabatda, turli omillar ta'sirida boradi. Buning sababi, erta o'quvchilik davridagi ziddiyatli vaziyatlar kattalar o'rtasidagi munosabatlardagi o'xshash holatlarga qaraganda ancha keskinroq boshdan kechiriladi.

Buning uchun o'quvchi avlodni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, uning huquq va manfaatlarini himoya qilish borasidagi ko'p tomonlama hamkorlikni rivojlantirish lozim, deb hisoblaymiz.

Kalit so'zlar: O'quvchi avlod shaxs hamkorlik motiv ziddiyat vaziyat munosabat davr.

Kirish. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning BMT Bosh Assambleyasining 2017 yil 19 sentyabrda 72-sessiyasida so'zlagan nutqida: "Bizning asosiy vazifamiz – o'quvchilarning o'z salohiyatini namoyon qilishi uchun zarur sharoitlar yaratish, zo'ravonlik g'oyasi "virusi" tarqalishining oldini olishdir."

Shu munosabat bilan O'zbekiston globallashuv va axborotkommunikatsiya texnologiyalari jadal rivojlanib borayotgan bugungi sharoitda o'quvchilarga oid siyosatni shakllantirish va amalga oshirishga qaratilgan umumlashtirilgan xalqaro huquqiy hujjat – BMTning O'quvchilar huquqlari to'g'risidagi xalqaro konvensiyasini ishlab chiqishni taklif etadi.

O'quvchining shaxs sifatida shakllanishi va rivojlanishi murakkab jarayon bo'lib, u o'z-o'zidan emas, balki boshqalar bilan o'zaro munosabatda, turli omillar ta'sirida boradi. O'quvchining har tomonlama va barkamol rivojlanishi faqat ta'lim va tarbiya jarayonlari bo'lgan maxsus tashkil etilgan pedagogik ta'sir sharoitida mumkin. Shaxsning shakllanishiga ta'sir qiluvchi eng kuchli omil bu muloqotdir, ayniqsa o'quv jarayonida. M.I. Lisina muloqotning quyidagi ta'rifini beradi: "Muloqot - bu munosabatlarni o'rnatish va umumiy natijaga erishish uchun ularning sa'y-harakatlarini muvofiqlashtirish va birlashtirishga qaratilgan ikki yoki undan ortiq odamlarning o'zaro ta'siri jarayoni".

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'zaro munosabatlari tajribasini shakllantirish juda muhimdir, chunki bu yoshda shaxsiy munosabatning ancha barqaror xususiyatlari shakllana boshlaydi, motivlar va qadriyatlar ierarxiyasi quriladi, ba'zi xarakteristik xususiyatlar o'quvchilarning istiqbolli o'quv va kognitiv faoliyati va shaxslararo munosabatlari uchun jiddiy muammolar manbai bo'lishi mumkin bo'lgan aniqlangan.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy va ruhiy xususiyatlari. ziddiyatlari - bu kelishmovchiliklar va qarama-qarshiliklarni keltirib chiqaradigan muammoni topish va hal qilish uchun barcha qarama-qarshi tomonlarning sa'y-harakatlarini yo'naltirish uchun kelishmovchiliklarni yoki qarama-qarshiliklarni aniqlashni anglatadi. Ijodiy nizolarni boshqarish texnikasi ijodkorlikni safarbar qiladigan, odamni mavjud shaxsiy cheklovlardan xalos qiladigan va eng yaxshi xulq-atvorni tanlashni osonlashtiradigan juda foydali vositadir.

Ziddiyat paytidagi hissiy holat ichki talablarning mos kelmaydigan natijasi bo'lgan qat'iyatsizlik va keskinlik bilan tavsiflanadi. Shuni ta'kidlash kerakki, o'quvchilar ziddiyatlari nafaqat o'quvchilar hayotidagi salbiy hodisalar, balki ular muloqotning alohida, muhim holatlaridir. Va o'quvchilarning to'liq rivojlanishi ko'p jihatdan o'qituvchilarning ziddiyatli vaziyatlarni hal qilishda to'g'ri yo'l-yo'riq berishga tayyorligiga bog'liq bo'ladi

Ziddiyat mavzusi bitmas-tuganmas. Bu abadiy deb atash mumkin bo'lgan muammolardan biridir. Odamlar bor ekan, jamiyat rivojlanar ekan, ziddiyatli vaziyatlarga olib keladigan nizolar mavjud.

Ziddiyat - qarama-qarshi maqsadlar, manfaatlar, pozitsiyalar, fikr va qarashlarning to'qnashuvi. Mojaro paydo bo'lishi uchun hodisa kerak - bir tomon ikkinchisini buzs. Har xil turdagi nizolar mavjud:

Intrapersonal ziddiyat - bunday ziddiyat hayotdan, do'stlardan, maktabdan, tengdoshlar bilan munosabatlardan, o'ziga ishonchning pastligi va yaqin odamlar bilan, shuningdek, stress bilan bog'liq holda paydo bo'lishi mumkin.

Shaxslararo qarama-qarshilik - har xil qarashlar, xarakter xususiyatlariga ega bo'lgan odamlar bir-biri bilan umuman kelisha olmasa, ularning qarashlari va maqsadlari tubdan farq qiladi.

Shaxs va guruh o'rtasidagi ziddiyat, agar bu shaxs guruh pozitsiyasidan farq qiladigan pozitsiyani egallagan bo'lsa, masalan, butun sinf darsni buzs va bir o'smir o'zining barqaror axloqiy pozitsiyasiga qaramay, sinfda qolsa, paydo bo'lishi mumkin. sinf bilan munosabatlar ziddiyatli bo'ladi, chunki u guruh fikriga zid keladi.

Guruhlararo ziddiyat - ikki xil guruhning qarama-qarshiligi va mafkuraviy munosabatlaridan kelib chiqadi.

Har qanday ziddiyatning paydo bo'lishi uchun, ya'ni ziddiyatli vaziyatning ziddiyatga o'tishi uchun hodisa kerak. Masalan, o'qituvchining talabiga javoban o'quvchining tajovuzkor xatti-harakati yoki sinfdoshining qo'pol shaklda, tahdid bilan, ultimatum shaklida namoyon bo'lgan xatti-harakatlari va hokazo. Har ikki tomon ochiq muloqotga kirishganda voqea sodir bo'ladi. qarama-qarshilik. Ushbu bosqichda mojaro hali ham to'xtatilishi mumkin. Ko'pincha nizolar o'smirlik davrida paydo bo'ladi.

"O'smirlik inqirozi" haqida hozir hamma biladi.

O'z-o'zidan nizolar, o'z-o'zini bilish, o'zini o'zi tasdiqlash va o'zini o'zi anglash o'z ichida nizolarga olib keladi.

Bu to'qnashuv eng qiyin va o'tkir inqirozlardan biri bo'lgan boshqa yosh inqirozini boshdan kechirayotgan o'smirlarga xosdir. O'smir shaxs ichidagi ziddiyatdan tashqari, uni ziddiyatga olib keladigan turli vaziyatlar va muammolarga duch keladi.

Avvalo, o'smirlik davrining boshlanishi fiziologik o'zgarishlar bilan bog'liq. Ammo fiziologiya muammolari o'quvchining rivojlanishining oldingi bosqichlaridagi inqirozlar bilan kuchayadi. Ota-onadan ajralib turish, ularning homiyligi kabi fazilatlarining namoyon bo'lishi - o'z hayoti ustidan o'z hokimiyatiga ega bo'lish zarurati. Bu mojaro 7 yillik rivojlanish inqiroziga asoslanadi (kommunikativ kompetensiya yoki muvaffaqiyatsizlik). Agar boshlang'ich maktab davrida o'quvchida kommunikativ kompetensiya kabi sifat shakllangan bo'lsa, unga o'z hayotida hokimiyatni qo'lga kiritish bilan bog'liq yangi sharoitlarga moslashish osonroq bo'ladi, chunki u barqaror qiziqish va intilishlarga ega.

Agar bu yoshdan boshlab o'quvchi "qobiliyatsizlik" ga chidagan bo'lsa, o'smirlarning yangi holatiga moslashish bilan bog'liq ziddiyat paydo bo'ladi.

Hamma o'quvchilar ota-onalariga o'z muammolari haqida aytib berishni xohlamaydilar va aytishni xohlamaydilar va o'quvchi qanchalik katta bo'lsa, ota-onasiga nima bo'layotganidan shikoyat qilish ehtimoli shunchalik kam bo'ladi. Farzandingizning ishlariga qiziqish ko'rsatishga arziydi, lekin buni beparvo qiling. Agar u o'zi hech narsa demasa, uni kuzatib turishingiz kerak.

Quyidagi "alomatlardan" o'quvchining sinfda yaxshi emasligini, u rad etilganligini yoki nizo ishtirokchisi ekanligini ko'rsatishi mumkin O'quvchi bir vaqtning o'zida:

maktabga istaksiz boradi va u erga bormaslik uchun har qanday imkoniyatdan juda xursand;

maktabdan tushkunlikka tushib qaytish;
ko'pincha hech qanday sababsiz yig'lash;
sinfdoshlari haqida hech qachon gapirmaydi;
maktab hayoti haqida juda kam gapiradi;

darsga kimni chaqirishni bilmaydi yoki umuman hech kimga qo'ng'iroq qilishni rad etadi;

to'satdan (ko'rinishidan) maktabga borishdan bosh tortadi;

yolg'iz: hech kim uni ziyorat qilishga, tug'ilgan kunlarga taklif qilmaydi va u hech kimni o'z joyiga taklif qilishni xohlamaydi.

Oiladagi nomutanosib munosabatlar o'quvchida doimiy hissiy noqulaylikni keltirib chiqarishi, uning kognitiv faoliyatiga, tengdoshlari bilan munosabatlariga ta'sir qilishi va uning butun shaxsiyatining shakllanishida katta iz qoldirishi mumkinligi isbotlangan.

Va aksincha, masalan, o'quvchining intellektual rivojlanishining pasayishi bilan bog'liq qiyinchiliklar ota-ona va o'quvchi munosabatlarini murakkablashtirishi, o'yin jarayonida va tengdoshlari bilan muloqotda namoyon bo'lishi, o'zaro tushunishga to'sqinlik qilishi va asos yaratishi mumkin. o'zaro norozilik va nizolar uchun. Kattalar o'rtasida hissiy va ruhiy stressning kuchayishi o'quvchilarda ham tegishli reaksiyalarning tarqalishiga olib keladi.

O'quvchining shaxsiy rivojlanishi uchun jamiyat bilan o'zaro munosabatda bo'lgan hissiy tajribalarining muhimligini ta'kidlab, u yaqin kattalar va tengdoshlar bilan affektiv munosabatlarning erta buzilishi shaxsiyatning keyingi shakllanishini buzish xavfini yaratishiga e'tibor qaratadi

Pedagogik jarayonda ziddiyatdan mohirona foydalanish uchun nazariy asosga ega bo'lish: dinamikani va uning barcha tarkibiy qismlarini yaxshi bilish kerak.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy va ruhiy xususiyatlari. ziddiyatlari jamiyat hayotida juda keng tarqalgan hodisadir. Ma'lumki, nizolar nafaqat odamlardir. To'qnashuvlar biologik jamoalarning alohida vakillari va turlar o'rtasida, ijtimoiy hayotda - odamlar, ijtimoiy guruhlar, sinflar, davlatlar o'rtasida sodir bo'ladi.

"Ziddiyat" tushunchasi keng talqinda qo'llaniladi - u kelishmovchiliklar, qarama-qarshi niyatlar, noto'g'ri munosabat va kutishlar (kutishlar), raqobat, raqobat, dushmanlik va boshqa shunga o'xshash ziddiyatli munosabatlar va harakatlar kabi hodisalarni o'z ichiga oladi. o'quvchi o'qituvchisi mojarosi

Ziddiyatlar o'zaro bog'liq bo'lgan ikkita shaklda yuzaga kelishi mumkin - ziddiyatli psixologik holatlar va tomonlarning ochiq ziddiyatli harakatlari (individual va guruh darajasida). Shaxslararo (va rollararo) munosabatlarining tabiati ta'lim sohasining ichki (ijtimoiy-psixologik) mexanizmi, holati va rivojlanish yo'nalishini yoritib beradi.

Ziddiyat- bu ikki yoki undan ortiq sub'ektlar o'rtasidagi ijtimoiy o'zaro ta'sir shakli (sub'ektlar shaxs / guruh / o'zlari tomonidan ifodalanishi mumkin - ichki ziddiyat holatida), istaklar, manfaatlar, qadriyatlar yoki in'ikoslarning nomuvofiqligidan kelib chiqadi.

Ziddiyatlarning tipologik bo'linishi "haqiqiy" - manfaatlar to'qnashuvi ob'ektiv mavjud bo'lganda, ishtirokchilar tomonidan amalga oshiriladi va hech qanday oson o'zgaruvchan omilga bog'liq bo'lmas;

"tasodifiy yoki shartli" - nizo munosabatlari ularning ishtirokchilari tomonidan tan olinmagan tasodifiy, oson o'zgaruvchan holatlar tufayli yuzaga kelganda. Haqiqiy muqobilarni amalga oshirilsa, bunday munosabatlar tugatilishi mumkin;

"ko'chirilgan" - ziddiyatning sezilgan sabablari faqat bilvosita uning asosidagi ob'ektiv sabablar bilan bog'liq bo'lganda. Bunday ziddiyat ziddiyatli haqiqiy munosabatlarning ifodasi bo'lishi mumkin, ammo ba'zi ramziy shaklda;

"noto'g'ri berilgan" - ziddiyat munosabatlari haqiqiy ziddiyat yuzaga kelgan noto'g'ri tomonlarga bog'langanda. Bu dushman guruhida to'qnashuvni qo'zg'atish, shu bilan uning haqiqiy ishtirokchilari o'rtasidagi ziddiyatni "to'sib qo'yish" maqsadida yoki qasddan, mavjud to'qnashuv haqida haqiqatan ham haqiqiy ma'lumot yo'qligi sababli amalga oshiriladi;

"yashirin" - ob'ektiv sabablarga ko'ra ziddiyatli munosabatlar yuzaga kelganda, lekin yangilanmagan;

"yolg'on" - ob'ektiv asosga ega bo'lmagan va noto'g'ri g'oyalari yoki tushunmovchiliklar natijasida paydo bo'ladigan ziddiyat.

"Ziddiyat" va "mojaroli vaziyat" tushunchalarini farqlash zarur, ular orasidagi farq juda katta.

Ziddiyatli vaziyat - bu ijtimoiy sub'ektlar o'rtasidagi haqiqiy qarama-qarshilik uchun asos yaratadigan inson manfaatlarining shunday kombinatsiyasi.

Asosiy xususiyat - ziddiyat sub'ektlarining paydo bo'lishi, ammo hozirgacha ochiq faol kurashning yo'qligi. Ya'ni, to'qnashuvning rivojlanish jarayonida ziddiyatli vaziyat doimo ziddiyatdan oldin bo'ladi, uning asosi hisoblanadi.

Boshlang'ich sinflarda, biror narsa va nimadir o'rtasida ziddiyat, nomuvofiqlik mavjud bo'lgan hollarda yuzaga keladigan muammo bor yoki yo'qligini aniqlash kerak. Keyinchalik, ziddiyatli vaziyatning rivojlanish yo'nalishi belgilanadi. Keyin ziddiyat ishtirokchilarining tarkibi aniqlanadi, bu erda ularning motivlari, qadriyat yo'nalishlari, o'ziga xos xususiyatlari va xatti-harakatlariga alohida e'tibor beriladi. Nihoyat, voqea mazmuni tahlil qilinadi. Mojaroning paydo bo'lishini ko'rsatadigan signallarni kuzatish pedagogik jihatdan muhimdir.

Bugungi kunda ziddiyat pedagogikada juda muhim hodisa sifatida qaraladi, uni e'tibordan chetda qoldirib bo'lmaydi va unga alohida e'tibor berilishi kerak. Jamoa ham, shaxs ham ziddiyatsiz rivojlana olmaydi, nizolarning mavjudligi normal rivojlanish ko'rsatkichidir.

Ziddiyatni shaxsga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishning samarali vositasi sifatida ko'rib, olimlar ziddiyatli vaziyatlarni faqat maxsus psixologik-pedagogik bilimlar va tegishli ko'nikmalar asosida bartaraf etish mumkinligini ta'kidlaydilar. Shu bilan birga, ko'plab o'qituvchilar har qanday nizolarni o'zlarining ta'lim ishlaridagi muvaffaqiyatsizliklarni ko'rsatadigan hodisa sifatida salbiy baholaydilar. Aksariyat o'qituvchilar hali ham "mojaro" so'zining o'ziga ehtiyotkorlik bilan munosabatda bo'lishadi, ularning ongida bu tushuncha munosabatlarning yomonlashishi, intizomning buzilishi, ta'lim jarayoniga zarar etkazuvchi hodisa bilan bog'liq.

Ular har qanday yo'l bilan nizolardan qochishga intilishadi va ularning mavjudligida ular ikkinchisining tashqi ko'rinishini o'chirishga harakat qilishadi.

Aksariyat olimlarning fikriga ko'ra, ziddiyat shaxsiy munosabatlarning umume'tirof etilgan normalari bilan to'qnashuvi natijasida yuzaga keladigan o'tkir vaziyatdir. Boshqalar nizoni odamlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar holati deb ta'riflaydilar, ular bir vaqtning o'zida bir-birini istisno qiladigan yoki ikkala qarama-qarshi tomonlar tomonidan erishib bo'lmaydigan maqsadlarga intilishadi yoki o'zaro munosabatlarda mos kelmaydigan qadriyatlar va me'yorlarni amalga oshirishga intilishadi.

Odamlar o'rtasidagi bunday qarama-qarshilik har qanday maktab o'quvchilari jamoasida juda murakkab psixologik muhitni yaratadigan hodisa sifatida qarama-qarshilik bilan tavsiflanadi.

O'tkir hissiy kechinmalar bilan bog'liq hal qilib bo'lmaydigan ziddiyat sifatida, tanqidiy vaziyat sifatida, ya'ni sub'ekt o'z hayotining ichki ehtiyojlarini (motivlar, intilishlar, qadriyatlar va boshqalar) amalga oshira olmaydigan vaziyat sifatida; tashqi, ob'ektiv berilgan qarama-qarshiliklarni keltirib chiqaradigan ichki kurash sifatida, motivlarning butun tizimidan norozilikni keltirib chiqaradigan holat sifatida, ehtiyojlar va ularni qondirish imkoniyatlari o'rtasidagi ziddiyat sifatida.

Aniqlanishicha, boshlang'ich sinf o'quvchilar o'rtasida yuzaga keladigan qarama-qarshiliklar har doim ham nizolarga olib kelavermaydi. Qarama-qarshilik ziddiyatga aylanib ketishi yoki munozara va bahslarda o'z yechimini topishi mohir va sezgir pedagogik rahbarlikka bog'liq.

Ziddiyatni muvaffaqiyatli hal qilish ba'zan o'qituvchining unga nisbatan tutgan pozitsiyasiga bog'liq (avtoritar, neytral, nizolardan qochish, mojaroga maqsadga muvofiq aralashish). Mojaroni boshqarish, uning rivojlanishini bashorat qilish va hal qila olish - pedagogik faoliyatning o'ziga xos "xavfsizligi"

Mojarolarni hal qilishga tayyorgarlik ko'rishning ikkita yondashuvi mavjud

mavjud ilg'or pedagogik tajribani o'rganish;

ziddiyatlarning rivojlanish qonuniyatlari va ularni oldini olish va bartaraf etish usullari haqidagi bilimlarni egallash.

V.M. Afonkovaning ta'kidlashicha, o'quvchilar ziddiyatlarida pedagogik aralashuvning muvaffaqiyati o'qituvchining pozitsiyasiga bog'liq. Bunday pozitsiyalar kamida to'rtta bo'lishi mumkin ziddiyatga avtoritar aralashuv pozitsiyasi - o'qituvchi, ziddiyat har doim yomon ekanligiga va unga qarshi kurashish kerakligiga ishonch hosil qilmasdan, uni bostirishga harakat qiladi;

betaraflik pozitsiyasi - o'qituvchi o'quvchilar o'rtasida yuzaga keladigan to'qnashuvlarni sezmaslikka va ularga aralashmaslikka harakat qiladi;

nizolardan qochish pozitsiyasi - o'qituvchi nizo uning bolalar bilan tarbiyaviy ishdagi muvaffaqiyatsizliklarining ko'rsatkichi ekanligiga ishonch hosil qiladi va vaziyatdan qanday chiqish kerakligini bilmaslikdan kelib chiqadi;

mojaroga maqsadga muvofiq aralashuv pozitsiyasi - o'qituvchi o'quvchilar jamoasining yaxshi bilimiga, tegishli bilim va ko'nikmalarga tayangan holda, nizo sabablarini tahlil qiladi, uni bostirish yoki uning ma'lum bir chegaragacha rivojlanishiga imkon berishga qaror qiladi.

To'rtinchi o'rindagi o'qituvchining harakatlari sizga ziddiyatni nazorat qilish va boshqarish imkonini beradi. Biroq, o'qituvchi ko'pincha o'quvchilar bilan muloqot qilish madaniyati va texnikasiga ega emas, bu esa o'zaro begonolashuvga olib keladi.

Yuqori aloqa texnikasiga ega bo'lgan odam nafaqat nizoni to'g'ri hal qilish, balki uning sabablarini tushunish istagi bilan ajralib turadi. Yosh o'quvchilar o'rtasidagi nizolarni hal qilish uchun ishonch usuli tomonlarni yarashtirish usuli sifatida juda mos keladi.

Xulosa. Boshlang'ich sinflarda ziddiyatli mavzusi bitmas-tuganmas. Bu abadiy deb atash mumkin bo'lgan muammolardan biridir. Odamlar bor ekan, jamiyat rivojlanar ekan, ziddiyatli vaziyatlarga olib keladigan nizolar mavjud.

Ular bir kun oldin maktabdan tashqarida (yo'lda, yurish paytida va hokazo) paydo bo'lgan muammolarni hal qilishadi. Ba'zida bunday nizolar janjalga aylanadi. Qizlar o'rtasidagi nizolar kam uchraydi.

Ko'pincha o'qish tufayli. Har bir inson eng yaxshi bo'lishni xohlaydi, e'tiborga olinadi, o'qituvchi va sinfdoshlar tomonidan qadrlanadi. Qizlar tashqi ko'rinishi va kiyimini baholashga juda sezgir.

Boshlang'ich sinflarda ziddiyatlining sabablari to'qnashuvlarning o'zi kabi xilma-xildir. Ob'ektiv sabablar va ularning shaxslar tomonidan idrok etilishi mavjud. Boshlang'ich maktabda siz ko'pincha sub'ektiv sabablarga duch kelishingiz kerak. Ko'pincha bolalar oddiy izohlar yoki talablarga, har qanday nostandart vaziyatlarga va boshqa bolalarning ba'zi harakatlariga zo'ravonlik bilan munosabatda bo'lishadi. Kattalar va sinfdoshlar tomonidan tushunmovchilik,

jamiyatdagi mavqeidan norozilik yorqin salbiy his-tuyg'ularning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin. Bunday his-tuyg'ular barcha xatti-harakatlarning chuqur va uzoq muddatli buzilishining sabablariga aylanishi mumkin. Bola hayajon holatida bo'lib, izchil o'ylay olmaydi, izchil va tizimli harakat qila olmaydi va uning xatti-harakatlarini nazorat qila olmaydi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 yil, 6-son, 70-modda.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi 5111700 – Boshlang'ich ta'lim bakalavriat ta'lim yo'nalishining malaka talablari. Toshkent. 2018.08.25. 40 b. (3 b.)
3. Abramenkova V.V. Bolalikning ijtimoiy psixologiyasi: bolalar submadaniyatida bolalar munosabatlarining rivojlanishi. - M.: Moskva psixologik va ijtimoiy instituti; Voronej: "MODEK" NPO nashriyoti, 2000. - 416 p.
4. Avdeev V.V. Muammoli vaziyatlarni hal qilish uchun psixotexnologiya / VV Avdeev. - M.: Sankt-Peterburg, 2004 yil.
5. Ageev V.S. "Guruhlararo o'zaro ta'sir. Ijtimoiy-psixologik muammolar". Moskva davlat universiteti, Moskva, 2000 yil.
6. Шодиев И.Н. Бўлажак ўқитувчилар конфликтологик компетентлигининг структуравий хусусиятлари // Замоновий таълим. Илмий-амалий оммабоп журнал. – 2019. – 7(80). – Б 31-36.
7. Мухаммадева Х. К О'quvchilardagi kitobxonlik madaniyati orqali altruistik motivlarni rivojlantirish. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(3), 1284-1288.